

Circumventing Shemitta: Historical, Political and Halachic Controversy

Rabbi Ezra Schwartz – KYR 11/7/2021

Heter mechira

In the late 19th century, in the early days of Zionism, Rabbi [Yitzchak Elchanan Spektor](#) came up with a halakhic means of allowing agriculture to continue during the Shmita year. After ruling in favor of *Minhag Yerushalayim*, that the biblical prohibition consists of not cultivating the land owned by Jews ("your land", Exodus 23:10), Rabbi Spektor devised a mechanism by which the land could be sold to a non-Jew for the duration of that year under a trust agreement. Under this plan, the land would belong to the non-Jew temporarily, and revert to Jewish ownership when the year was over. When the land was sold under such an arrangement, Jews could continue to farm it. Rabbi [Abraham Isaac Kook](#), the first Chief Rabbi of British Mandate Palestine, allowed this principle, not as an ideal, but rather as a limited permit for individuals and times which are considered by Halacha of great need ("b'shas hadchak"), which became known as the *heter mechira* (lit. "sale permit"). Rabbi Kook explained in a lengthy responsum that the ideal is not to rely on the leniency of heter mechira, but rather to observe shmita according to all opinions. He noted that he himself did not rely on the leniency, it was intended only in a limited time of great need, for those unable to observe the shmita without the leniency.

The *heter mechira* was accepted by [Modern Orthodox Judaism](#) and is one of the classic examples of the Modern Orthodox approach toward adapting classical Jewish law to the modern world. However, this approach has not been universally accepted in the Orthodox community and has met with opposition, particularly from Haredi [poskim](#) (authorities of Jewish law).

In contemporary religious circles these rabbinic leniencies have received wide but not universal acceptance. In Israel, the Chief Rabbinate obtains permission from all farmers who wish to have their land sold. The land is then legally sold to a non-Jew for a large sum of money. The payment is made by a cheque post-dated to after the end of the Sabbatical year. When the cheque is returned or not honoured at the end of the year the land reverts to its original owners. Thus, the fields can be farmed with certain restrictions.

Although the [Orthodox Union's](#) Kashrut Division accepts *Minhag Yerushalayim* and hence regards the produce of land owned by non-Jews as ordinary produce, it does not currently rely on the *heter mechira* because of doubts about whether the trust arrangement involved effects a valid transfer of ownership.^[24]

Some Haredi farmers do not avail themselves of this leniency and seek other pursuits during the Shmita year.^[22]

סוטה י"ד עמוד א'

דרש [רבי שמלאי](#) מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי

Rabbi Samlai taught: For what reason did Moses our teacher greatly desire to enter Eretz Yisrael? Did he need to eat of its produce, or did he need to satisfy himself from its goodness? Rather, this is what Moses said: Many mitzvot were commanded to the Jewish people, and some of them can be fulfilled only in Eretz Yisrael, so I will enter the land in order that they can all be fulfilled by me.

Gittin 47a

Raba said: Even though an acquisition of land by a non-Jew in Israel does not remove the obligation of tithing . . . it is effective to permit the non-Jew to dig pits, shrubbery and caves . . . R Elazar says: Even though an acquisition of land by a non-Jew in Israel is effective in removing the obligation of tithing . . . it is not effective to permit the non-Jew to dig pits, shrubbery and caves. . .

אמר רבה: אע"פ שאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר, שנאמר: כי לי הארץ, לי קדושת הארץ, אבל יש קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם; ור"א אומר: אע"פ שיש קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מידי מעשר, שנאמר: דגנך, ולא דגן עובד כוכבים, אבל אין קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: לה' הארץ.
גיטין מז.

רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י

(קא) * עכו"ם (קב) שקנה קרקע בא"י (קג) לא הפקיעה מן המצוות אלא (קד) הרי היא בקדושתה, (קה) לפיכך * אם חזר ישראל (קו) ולקחה ממנו (קז) אינה ככיבוש יחיד (קח) אלא מפריש תרומות ומעשרות (קט) ומביא (קי) בכורים (קיב) והכל מן התורה (קיג) כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם (קיג) ויש קנין לעכו"ם (קיד) בסוריא להפקיע מן המעשרות (קטו) ומן השביעית (קטז) כמו שיתבאר.

רש"י מסכת גיטין דף מז עמוד א

בסוריא - דמעשר דידיה מדרבנן ושם יש קנין ביד עובד כוכבים להפקיע.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף לו עמוד א

ומי איכא מידי, דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא? אמר אביי: בשביעית בזמן הזה, ורבי היא; דתניא, רבי אומר: גוזה דבר השמיטה שמוט - בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע - אתה משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע - אי אתה משמט כספים;

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן נו

וראייתא לגאון א' שכתב וליתר שאת יכולים למכור לישמעאל המכירו, אלא שאסור למכור שדות לעו"ג בא"י ולפ"ז בחמץ קודם הפסח שנהגו שהמדידה אחר הפסח וא"כ האחריות חלה על המוכר צריך למכור גם החדר דשכירות לא קניא והרי אסור למכור בית בא"י וצ"ל דסומכין על מש"כ הט"ז ביו"ד (סי' קכ"ד סק"ד), דישמעאלים דינם כגר תושב, וראיה דר"י שדר קורבנא לאבידרנא ורב לבר ששך, וצ"ל דלא תחנם לא קאי רק על מאן דפלה לע"ג וה"נ לענין מכירה דנפקא לן מלא תחנם לא קאי עליהם וא"כ אפשר למכור לישמעאל המכירו ותהוי שביעית של עו"ג, ואכתי י"ל דר"י ורב משום דרך שלום הוו משדרי, ומ"מ י"ל דמשום הפסד נמי יש להקל בזה עכ"ל. ובאמת הה"ג הנ"ל ברח מהזאב ופגע בו ארי כי רוצים להמלט מאיסור שביעית בזה"ז דרבנן לרוב הפוסקים ופגע באיסור מכירת קרקע לעו"ג בא"י שהוא איסור דאורייתא לכו"ע

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כ עמוד א

תניא נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם

This is also taught in a *baraita*: "You should not show them mercy"; this teaches that you should not give them a chance to encamp in the land of Eretz Yisrael. Another matter: "You should not show them mercy"; this indicates that you should not give them favor. Another matter: "You should not show them mercy"; this teaches that you should not give them an undeserved gift

חזון איש שביעית סי' כ"ד אות א' ואות ד'

א' ואין חילוק בין אם כבר יש לו להעכו"ם קרקע או לא דבכל בית ושדה שמוסר להם ה"ה נותן חנייה לעכו"ם בקרקע זה ואף אם היה מקום להסתפק סתימת המשנה והגמרא והפוסקים מכרעת שאין חילוק [ועיין ע"ז י"ד ע"ב הא דקל ביש מזבנינן ומאי קושי' דלמא דאית ליה קרקע ועוד כי מזבן לו דקל אחד הלא אינו מושיבו בזה בארץ]

ד' ואע"ג דלענין לא תתן להם חן על שעושה לריוח ישראל מותר וכמ"ש הר"ן פ' השולח לענין לשחרר עבדו וכו' הכא לענין חנייה בקרקע אין חילוק דנתינת חן אינו אלא ברגש החנינה אבל לא בדורש טובת עצמו אבל חנייה בקרקע המציאות של ע"ז על אדמת ישראל בקנין שנאווי לפני המקום וכו' וגם לא נתנה תורה לשיעורין ובכל נכרי שמכר לו עבר בלאו שף שלפי ראות עיננו אינו מתאחז בה

ולפיכך אין אין מקום להתיר למכור לנכרי בשביל להפקיע קדושת שביעית ואדרבה איסור שביעית דרבנן בזה"ז ומכירה לאו דאו' כטריפה ובב"ה וכיו"ב וכ"כ במשיב דבר סימן נ' והמוכר ע"י שליח ודאי לא חייל המכירה מדין אין שליח לדבר עבירה

והנה לעיל סי' כ"א לא זכינו אי מכירה לזמן הוי בכלל מכירה או בכלל שכירות ואנהרינהו לעיינין מסוגיא דע"ז י"ד ב' וכו' והרי אין לך מכירה לזמן יותר ממכירת אילן בלא קרקע שהרי אין לו רק עד שימות האילן

קידושין מ"ב עמוד א'

ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם דאין שליח לדבר עבירה דאמרין דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים

But why is the halakhically competent person liable? Let us say that the legal status of a person's agent is like that of himself. The Gemara answers: There it is different, as there is no agency for transgression, as we say: When there is a conflict between the words of the Master, i.e., God, and the words of the student, i.e., a human being, whose words should be listened to? Consequently, the agent is considered to have acted of his own accord, and the one who sent him bears no responsibility.